

Uuraisten kunnan vuoden 2026 talousarvion laadintaohje ja määrärahakehykset

Sisällysluettelo

1.	Talousarvion ja -suunnitelman rakenne	2
1.1.	Yleinen taloudellinen tilanne.....	2
1.2.	Kuntatalouden rahoitusasema.....	3
2.	Talousarviolaadinnan perusteet	4
2.1.	Laadinnan lähtökohdat	4
2.2.	Suunnitelmakausi	4
2.3.	Laadinnan perusteet.....	5
2.4.	Tulokehys.....	5
2.5.	Menokehys.....	7
3.	Laadintaohjeet lautakunnille	10
3.1.	Käyttötalousosa	10
3.1.1.	Toiminnalliset tavoitteet	11
3.1.2.	Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien kartoitus	12
3.2.	Investointiosa	122
3.3.	Henkilöstösuunnitelma	13
3.4.	Määrärahojen laskentaperusteet	133
3.5.	Aikataulu	15

1. Talousarvion ja –suunnitelman rakenne

Kuntalain mukaisessa taloussuunnittelussa korostetaan toiminnan ja talouden tiivistä yhteyttä, taloudellisten resurssien merkitystä sekä suunnittelun realistisuutta. Talousarvio ja taloussuunnitelma sisältävät sekä toiminnalliset että taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja –suunnitelma sekä toimintakertomus ovat valtuuston toiminnan ja talouden ohjausvälineitä. Muut toimielimet ohjaavat toimintaa edelleen käyttösunnitelmien ja niiden toteutumisvertailujen avulla.

Strategiset tavoitteet vuoden 2026 talousarviolle asetetaan kuntastrategian pohjalta ja ne tulee esittää kootusti talousarvion yleisessä osassa. Toimialoille johdetut tavoitteet esitetään toimialakohtaisesti käyttötalousosassa. Strategisille tavoitteille ja niiden toteuttamiselle nimetään vastuuhenkilöt.

1.1. Yleinen taloudellinen tilanne

Valtiovarainministeriö arvioi talouskasvun olevan 1,3 % v. 2025 ja 1,5 prosentin tuntumassa v. 2026–2029. Geopoliittinen epävarmuus ja kauppapoliittiset jännitteet ovat kuitenkin lisänneet huomattavasti epävarmuutta tulevaisuuden näkymiin. Kauppasodan ja asetettujen tullien kestosta ja mittakaavasta riippuen talouden kasvu voi jäädä tänä ja ensi vuonna ennustettua heikommaksi. Julkisen talouden alijäämä syveni 4,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen v. 2024. Talouden elpyvä suhdanne ja hallituksen päättämät sopeutustoimet pienentävät alijäämää vuodesta 2025 lähtien. Julkinen talous vahvistuu vuoteen 2028 saakka, kunnes kasvavat puolustusmenot kääntävät alijäämän jälleen kasvuun. Julkisen talouden tilaa ovat viimeisen 15 vuoden ajan heikentäneet väestön ikääntyminen, globaalit kriisit, Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset sekä vaimea kotimainen talouskasvu. Viime vuosina julkista velkaa ovat kasvattaneet myös suuret puolustushankinnat ja korkotason nousu. Valtiovarainministeriön kansantalousosasto ennustaa julkisyhteisöjen velan suhteessa BKT:hen olevan vuoden 2029 lopussa jo lähes 90 %, kun se v. 2008 oli n. 35 %.

1.2. Kuntatalouden rahoitusasema

Kuntien valtionapuihin osoitetaan v. 2026 n. 5,9 mrd. euroa, josta laskennalliset valtionosuudet ovat n. 4,8 mrd. euroa. Kehyskauden lopussa valtionavut ovat n. 6,0 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuuksien osuus on n. 4,9 mrd. euroa. Suhteessa vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelmaan valtionapuja korottaa mm. varautuminen sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyistä aiheutuviin kunnille maksettaviin korvauksiin.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen osoitetaan 3,5 mrd. euroa v. 2026 ja 3,7 mrd. euroa v. 2029. Valtionosuuden taso v. 2026 nousee kevään 2024 julkisen talouden suunnitelmasta n. 320 milj. euroa. Suurimpia korottavia tekijöitä on vuoden 2025 valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen muuttuminen n. 70,7 milj. euroa ylöspäin. Lisäksi peruspalvelujen valtionosuutta korottaa OKM:n hallinnonalalta tehtävä siirto oppimisen tuen uudistamiseen ja yksityisen opetuksen järjestäjien kotikuntakorvausten nostamiseen 100 prosenttiin, jotka lisäävät peruspalvelujen valtionosuutta 102,6 milj. euroa. Toisaalta peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään osana sopeutustoimia 75 milj. eurolla vuodesta 2026 alkaen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta huolimatta kuntataloudessa vallitsee edelleen tulojen ja menojen välillä rakenteellinen epätasapaino, joka uhkaa syventyä lähivuosina ilman uusia toimenpiteitä. Kuntien tulisi pystyä sopeuttamaan sekä palveluverkkoaan että toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta ja rahoitusta. Kunnilla on tehtäväkentän supistuttua aiempaa vähemmän mahdollisuuksia menosopeutukseen, joten uhkana on sopeutuspaineen kohdistuminen aiempaa enemmän veroprosenttien korotuksiin. Kuntien välinen eriytyminen näkyy entistä enemmän myös kuntakentän näkymien ja tulevaisuudenhaasteiden eriytymisenä. Lapsi- ja nuorisoikäluokkien pienenemisen myötä tarvittaneen entistä enemmän kuntien välistä yhteistyötä erityisesti koulutuspalvelujen järjestämisessä.

Hallituksen hallitusohjelman mukaan kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote- ja TE-uudistusten jälkeistä tilannetta. Uudistuksen lähtökohdaksi otetaan tavoite varmistaa eri kokoisten kuntien edellytykset järjestää lakisääteiset peruspalvelut kaikkialla Suomessa, ottaa huomioon muuttotappiokuntien tarpeet ja eri alueiden demografisen kehityksen sekä

vahvistaa kasvavien kuntien ja kaupunkien edellytyksiä investoida kasvuun ja hoitaa sosiaalisia ongelmia. Tavoitteena on, että hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2026 ja uusi lainsäädäntö tulisi voimaan 1.1.2027.

Lähde: Valtiovarainministeriö, JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMA VUOSILLE 2026–2029

2. Talousarviolaadinnan perusteet

2.1. Laadinnan lähtökohdat

Uuraisten vuoden 2024 tilinpäätös muodostui ylijäämäiseksi 455.943 euroa. Arvoitua parempaan tulokseen vaikutti erityisesti harkinnanvarainen valtionosuuden korotus 362.000 euroa. Kertaluontoisen korotuksen saannin perusteina olivat poikkeukselliset tekijät, jotka aiheuttivat vuoden 2023 miljoonan euron alijäämän sekä valtuuston hyväksymä talouden tasapainottamisohjelma 2025–28. Uuraisten kunnan taseessa on aiemmilta tilikausilta kertynyttä ylijäämää yhteensä 655.216,52 euroa.

Kunnan vähäinen ylijäämä ei anna paljonkaan liikkumavaraa kunnan talouteen. Talous on ajautumassa tänä vuonna alijäämäiseksi, valtuusto hyväksyi 26.5.2025 lisämäärärahoja yhteensä 223 500 €. Vuonna 2025 verotulot ja valtionosuudet ovat kuitenkin pysyneet suhteellisen vakaina.

Valmistelussa tulee huomioida Uuraisten kunnan talouden tasapainottamisohjelma 2025–28, KV § 27 17.6.2024.

2.2. Suunnitelmakausi

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on talousarvion hyväksymisen yhteydessä hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Kuntien taloudenpitoa koskee tasapainovelvoite. Kunnan taloudessa tulot ja menot täytyy olla pitkällä aikavälillä tasapainossa. Säännös kunnan talouden tasapainosta on kirjattu kuntalakiin. Kuntalain 65.3 § langettaa kunnille

alijäämän kattamisveloitteen. Kunnan taloussuunnitelman tulee olla tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Uuraisten kunnan suunnitelmakausi on vuosille 2026 – 2028. Vuosi 2026 on talousarviovuosi ja vuodet 2027 – 2028 ovat taloussuunnitelmavuosia.

2.3. Laadinnan perusteet

Talousarviovuoden 2026 meno- ja tulokehysten perusteina ovat strategian ja -suunnitelmien lisäksi talousarvion laadintavuoden (v.2025) tilinpäätösarvio ja sitä edeltävän vuoden tilinpäätös (v.2024) ja voimassa oleva taloussuunnitelma (2025–2027). Valmistelussa tulee huomioida Uuraisten kunnan talouden tasapainottamisohjelma 2025–28, KV §27 17.6.2024.

2.4. Tulokehys

Kunnassa tärkeän tulokehysten muodostavat verorahoituksen ja valtionosuuksien ennusteet.

Verotuloennuste:

Vuoden 2026 verotuloennuste perustuu Kuntaliiton viimeisimpään veroennustekehikkoon (6.5.2025) verotulojen kehityksestä. Kehitys arvioidaan vuoden 2026 osalta siten, että verotulot muodostuvat arvion mukaan **7.721.000** euroon. Verotuloennusteita tarkennetaan talousarvioprosessin edetessä veroennustekehikkojen mukaisesti.

Valtionosuudet:

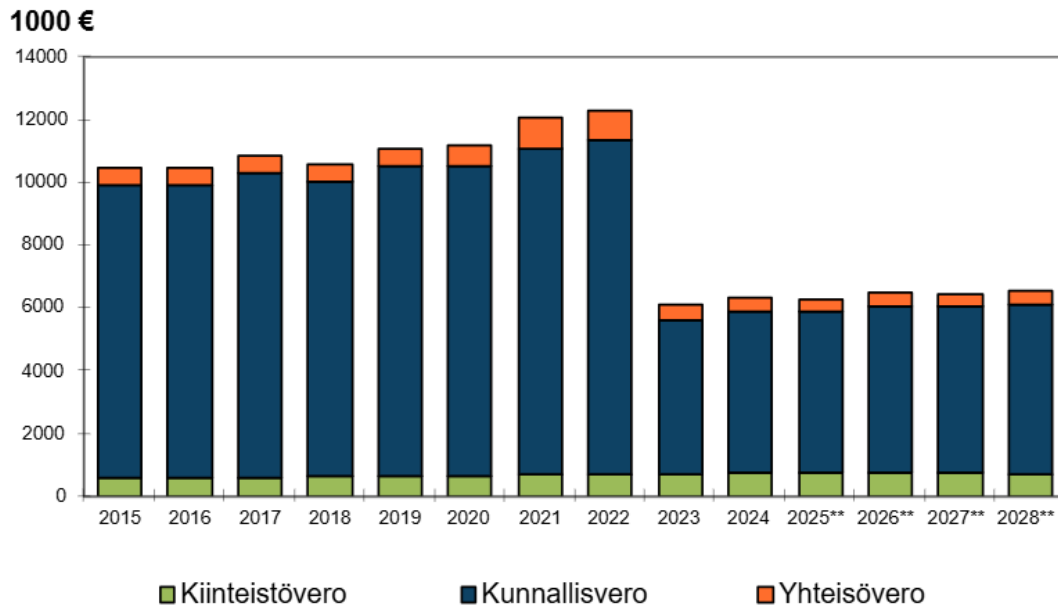
Ennakollisen valtionosuuslaskelman (Kuntaliitto 26.6.2025) mukaan vuonna 2026 Uuraisten kunta saa **7.140.388** euroa valtionosuuksia, mikä on noin 2,5% enemmän, kuin vuonna 2025.

Tavoitteena on, että hallituksen esitys kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistuksesta voidaan antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2026 ja uusi lainsäädäntö tulisi voimaan 1.1.2027.

Selvityshenkilöt ovat tehneet ehdotuksensa uudeksi valtionosuusjärjestelmäksi. Mitä tämä selvitys tarkoittaisi Uuraisten kunnan kannalta? Alustavien arvioiden mukaan ns. sote vaikutusten poistaminen johtaisi valtionosuuden vähenemiseen taloussuunnitelmavuosina 2027–28. Tilanne on lähes sama kaikilla pienten sotekustannusten kasvukunnilla, joissa on paljon lapsia. Mikäli uudistuksen johdosta leikkaantuisi enimmäismäärä eli ns. ”peräseinä” – 180€/asukas, niin se tarkoittaisi 657.000€ leikkausta valtionosuuteen jakaantuen kolmen vuoden ajalle (219.000 euroa/vuosi).

Uurainen					S	1 000 €
0						
Yhteenveto						
TILIVUOSI	2023	2024	2025**	2026**	2027**	2028**
Verolaji						
Kunnallisvero	5 488	5 842	5 940	6 334	6 463	6 685
<i>Muutos %</i>	-52,2	6,5	1,7	6,6	2,0	3,4
Yhteisövero	581	480	457	491	519	545
<i>Muutos %</i>	-41,5	-17,4	-4,8	7,6	5,8	4,9
Kiinteistövero	762	893	894	896	896	896
<i>Muutos %</i>	-1,2	17,1	0,1	0,2	0,0	0,0
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	6 831	7 215	7 290	7 721	7 878	8 126
<i>Muutos %</i>	-48,4	5,6	1,1	5,9	2,0	3,1
<i>Taulukoiden luvut on esitetty käyvin hinnoin, eli inflaation vaikutusta ei ole eliminoitu</i>						
Kuluttajahintaindeksi, 2000=100	138,4	140,0	140,9	142,5	144,3	146,3
Kuluttajahintaindeksin muutos	6,2	1,6	0,9	1,6	1,8	2,0
Peruspalvelujen hintaindeksi	144,8	148,0	151,1	154,9	158,6	161,3
Peruspalv. hintaindeksin muutos	4,5	3,2	3,1	3,8	3,7	2,7

Kunnan arvioitu reaalin verotulo 2015 - 2028

2.5. Menokehys

- **Tasapainottamisohjelman 2025–28 toimenpiteet huomioitava talousarvion 2026 laadinnassa:** Vuonna 2026 toimenpiteillä on kustannuksia vähentävä ja hillitsevä vaikutus yhteensä -491.227 euroa! (summa ei sisällä tasapainottamisohjelmaan sisältyvää lähikouluperiaatteen toteuttamista. Toisin sanoen valtuusto päätti 9.12.2024, ettei Kynämöisten koulun toiminta lakkaa 31.7.2025.)
- yleinen kasvuprosentti on 3,5%
→ **palkat ja muut menot 3,5 %**

Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

TALOUSSUUNNITELMA 2026-2028

TULOSLASKELMA	TP 2022	TP 2023	TP2024	TA 2025	TA 2026	TaSu 2027	TaSu 2028		
%		-49,0			3,5				
TOIMINTAKATE	-23 312 339	-12 438 610	-12 245 000	-13 092 500	-13 059 511	-13 124 897	-13 155 283		
VEROTULOT	13 238 276	6 830 582	7 214 000	7425000	7721000	7 878 000	8 126 000		
VALTIONOSUUDET	10 831 575	6 447 530	6 870 000	6989223	7140388	6 800 000	6 800 000		
KORKOTULOT	3800	138 570	56000			0	0		
KORKOMENOT	-116000	-351 753	-463 000	-400 000	-300 000	-250 000	-250 000		
MUUT RAHOITUSTULOT	182000	228 209	258000	224500	224500	224500	224500		
MUUT RAHOITUSMENOT	-253000	-266 432	-55000	-57500	-57500	-57500	-57500		
VUOSIKATE	574 312	588 096	1 635 000	1 088 723	1 668 877	1 470 103	1 687 717		
POISTOT	-1 357 360	-1 123 000	-1 194 000	-1158658	-1200000	-1 200 000	-1 200 000		
TILIKAUDEN TULOS	-783 048	-534 904	441 000	-69 935	468 877	270 103	487 717		
POISTOERON MUUTOS	14967	14 900	14 900	14900	14900	14900	14900		
SATUNN.KULUT	0	-525 000	0						
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-768 081	-1 045 004	455 900	-55 035	483 777	285 003	502 617		
RAHOITUSTARVE									
VUOSIKATE	574 312	588 096	1 635 000	1 088 723	1 668 877	1 470 103	1 687 717		
INVESTOINTIEN NETTO	-1100000	-1 230 000	-867 000	-639000	-1300000	-1200000	-1000000		
LAINOJEN LYHENNYKSET	-4836000	-971000	-2948000	-3438355	-771668	-4605000	-605220		
MUUTA	0	0		0	0	0	0		
RAHOITUSTARVE	-5 361 688	-1 612 904	-2 180 000	-2 988 632	-402 791	-4 334 897	82 497		
LAINANOTTO	4000000	2 623 000	2 000 000	3000000	1000000	5 000 000	200 000		
NETTOVELAN MUUTOS	-836 000	1 652 000	-948 000	-438 355	228 332	395 000	-405 220		
KASSAVAROJEN KÄYTTÖ *	-1 361 688	1 010 096	-180 000	11 368	597 209	665 103	282 497		
* mm. sijoitusten tulouttaminen kassaan								yht	%
KUM. YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	199 000								
31.12.2023			kons	-120100	-140100	-152100	-152100	-564400	26
	199 000		siv	-172483	-228622	-288622	-323622	-1013349	49
yli-alijäämät 2024-28	1 672 262		tekn	-101118	-122505	-143892	-143892	-511407	25
YLI/ALIJÄÄMÄT 31.12.2028	1 871 262		yht	-393701	-491227	-584614	-619614	-2089156	100
Tasapainottamisohjelman 2025-28 toimenpiteiden €-vaikutus, kv 17.6.2024 § 27									
Päivitys 29.10.2024									
NETTOVELKA 31.12.2023	15 826 000								
nettovelan lisäys 2024- 2028	-1 168 243	14 657 757							

Henkilöstökulut:

Palkkojen kasvuprosentiksi vuonna 2026 arvioidaan 3,5%.

Yhteenveto palkankorotuksista 2025 ja 2026:

Kunta-alan uusi virka- ja työehtosopimus (voimassa 1.5.2025–29.2.2028) tuo merkittäviä palkankorotuksia vuosille 2025 ja 2026.

Vuosi 2025:

- **1.10.2025:**

- Yleiskorotus: 53 euroa, kuitenkin vähintään **2,5 %**. Tämä tarkoittaa, että palkat nousevat vähintään 2,5 % tai 53 euroa kuukaudessa, kumpi on suurempi.
- Joillakin sopimusaloilla (kuten KVTES) voi olla myös edelliseltä sopimuskaudelta peräisin olevia kehittämiseriä tai paikallisia eriä, jotka kohdistuvat 2025 alkupuolelle. Esimerkiksi KVTES:ssä on mainittu 1.6.2025 kehittämisohjelmaerä 0,4 %.

Vuonna 2026 palkat nousevat keskimäärin seuraavasti:

- **1.8.2026:** yleiskorotus **2,27 %**
- **1.10.2026:** paikallinen järjestelyerä **0,2 %**
- **1.10.2026:** palkkakehittämisohjelman mukainen paikallinen järjestelyerä **0,4 %**

Nämä ovat yhteenlaskettuna useampia korotuksia, jotka vaikuttavat palkkoihin vuoden 2026 aikana. Paikallisten järjestelyerien jakamisesta neuvotellaan paikallisesti, mutta niiden on tarkoitus nostaa palkkoja yleiskorotusten lisäksi. Koko sopimuskaudella (1.5.2025–29.2.2028) kunta-alan palkat nousevat yleisen linjan mukaisesti yhteensä 7,37 prosenttia. Tämän lisäksi uusi palkkaohjelma nostaa palkkoja vielä 1,8 prosenttia, ja tätä ohjelmaa ei voi irtisanoa ennen sopimuskauden päättymistä. OAJ:n mukaan koko sopimuskauden palkankorotukset ovat kumulatiivisesti 9,49 prosenttia.

Yhteenvetona kunta-alan palkkoihin tulee vuonna 2026 merkittäviä korotuksia, jotka koostuvat yleiskorotuksesta ja paikallisista järjestelyeristä.

OVTES-palkkoja arvioidessa on huomioitava OVTES:n mukaiset lisät, kuten esimerkiksi viikkoylityötunnit.

Henkilöstömenoihin liittyviä luvuissa auttaa tarvittaessa palkanlaskenta (palkat.uurainen@monetra.fi.)

3. Laadintaohjeet lautakunnille

3.1. Käyttötalousosa

Hallintokunnan laativat käyttötalousosaa koskevat esityksensä kirjanpitoon ja talouspäällikölle ohjeiden mukaisesti. Käyttötalousosa esitetään laskelmana, josta ilmenee toiminnan kustannusrakenne kokonaisuudessaan.

Laadinnassa otetaan käyttöön uusi talousarvio-ohjelma, jonka käyttöönottokoulutus järjestetään syyskuun ensimmäisellä viikolla. Toimialat huolehtivat, että riittävä määrä vastuhenkilöitä osallistuu koulutukseen ja syöttää toimialajohtajien johdolla talousarviolukuja järjestelmään.

Teknisen osaston ja ruoka- ja siivouspalveluiden (tilapalvelu) tulee ilmoittaa **12.9.2025** mennessä hallintokunnille, jos hallintokuntien talousarvioihin tulee sisällyttää määrärahoja esimerkiksi kiinteistökorjauksiin.

Tehtäväalueittain käyttötalousosan sanalliset perustelut ja taulukko-osa laaditaan yhdenmukaisesti seuraavasti eriteltynä:

1. Toimielin ja tehtäväalueen nimi sekä toimielimen toiminnan kuvaus, eli mistä tehtävistä se vastaa ja mikä on sen olemassaolon peruste.
2. Talousarvio- ja suunnitelmakauden 2026 - 2028 toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset eli tiivis kuvaus toiminnan painopisteisiin, palvelurakenteeseen, toimintaan tai toiminnan perusteisiin tulevista muutoksista.
3. Strategiset tavoitteet kuntastrategian pohjalta.
4. Tuotannolliset tavoitteet (toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet) vuodelle 2025.
5. Lautakuntien on huomioitava menoissa ja tuloissa sellaiset toiminnalliset muutokset, jotka perustuvat tuleviin lainsäädännöllisiin velvoitteisiin tai muihin toimintaa ohjaaviin keskeisiin muutoksiin.

Tekstien tulee olla tiiviisti esitettyjä.

3.1.1. Toiminnalliset tavoitteet

Strategisten tavoitteiden lisäksi toimialat voivat täydentää tavoitteita toiminnallisilla tavoitteilla, jotka eivät kaikilta osin ole valtuustoon nähden sitovia. Näillä tavoitteilla täydennetään strategisia tavoitteita siten, että tavoitteet kattavat tehtäväalueen perustehtävät. Täydentävät tavoitteet ovat sitovia lautakuntatasolla.

Kuntalain mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan edellyttämät määrärahat ja tuloarviot ja siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Toiminnalliset tavoitteet ja määrärahat ovat sitovia ja niiden toteutumisesta on vastattava valtuustolle, ellei niiden sitovuudesta ole muuta päätetty.

Hallintokuntien tulee asettaa laatu-, taloudellisuus- ym. tavoitteita sen mukaan kuin eri tehtävissä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Tavoitteet ja niihin liittyvät mittarit voidaan esittää esimerkiksi numeroina tai yksinomaan sanallisesti. Tavoitteita laatiessa tulee kuitenkin huomioida seuraavaa:

- Toiminnallisten tavoitteiden tulee olla palvelutuotannon vaikutuksia ja vaikuttavuutta kuvaavia, mitattavissa tai muuten todennettavissa olevia määrällisiä ja laadullisia tunnuslukuja. Toiminnan tulosten vaikuttavuutta kuvaavat asiakaskohtaisten vaikutusten kehittyminen, palvelujen riittävyys ja peittävyys suhteessa kysyntään, toiminnan oikea alueellinen, väestöllinen, sisällöllinen kohdentuvuus suhteessa tarpeisiin sekä toiminnan oleelliset välilliset vaikutukset, kuten vaikutukset tasa-arvon, aluepolitiikan tai ympäristön kehittymiseen.
- Kun asetetaan talousarvion tavoitteita ja niiden mittareita sekä toimenpiteitä, on samalla arvioitava, onko niihin realistista päästä, sillä tavoitteiden toteutuminen tulee osoittaa seuraavassa tilinpäätöksessä. Tavoitteiden pitää olla sellaisia, joiden saavuttaminen on vähintään osittain riippuvaista omasta toiminnasta. Tavoitteiden tulee kohdistua hallintokuntien ydintoimintaan ja olla ajantasaisia ja merkityksellisiä

nykytilanteessa. Tavoitteiden ei tule olla sellaisia, että niiden toteutuminen on selviö.

Tavoitteiden saavuttaminen kuvaillaan vastaavan vuoden toimintakertomuksessa. Tarkastuslautakunta arvioi osaltaan arviointikertomuksessa, missä määrin talousarviossa asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

3.1.2. Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien kartoitus

Talousarviossa huomioidaan toimintaan ja talousarvion toteutumiseen kohdistuvat riskit tehtäväalueittain talousarvion sitovuustasojen mukaisesti. Sisäisen valvonnan osiossa kerrotaan talousarviovuonna seurattavat asiat.

Toimialojen tulee laatia nämä osiot talousarvion laadinnan yhteydessä ja käsitellä ne lautakunnassa Uuraisten kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportointiohjeen mukaisesti. Niiden perusteella kunnanhallitus laatii yhteenvedon talousarviokirjaan.

3.2. Investointiosa

Investointiosa sisältää suunnitelman talousarviovuodelle ja taloussuunnitelmavuosille. Investointiohjelma laaditaan vuosille 2026 – 2028. Investointiohjelma hyväksytään vuoden 2026 osalta sitovana ja taloussuunnitelman vuosien 2027 – 2028 osalta ohjeellisena.

Tekninen toimi koordinoi investointiosan valmistelua talous- ja kehitysjohtajan ja toimialojen kanssa.

Kunnanvaltuuston talousarviokäsittelyssä hyväksytyt investoinnit toteutetaan määrärahojen puitteissa ja mahdolliset investointien lisämäärärahat edellyttävät aina asianomaisen toimielimen, kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston käsittelyn. Mikäli kysymys on kunnan kehittämiseen liittyvästä investoinnista tai välttämättömästä tarpeesta, hyväksytään investointiohjelmaan uusia hankkeita myös talousarviomuutoksena.

Investointiosaan budjetoidaan hankkeet, joiden kustannukset ovat enemmän kuin 10.000 euroa ja joiden käyttöikä on pidempi kuin kolme vuotta. Investoinnit kirjataan taseeseen omaisuudeksi ja vähennetään poistamalla. Investoinneilla on täten vaikutus kunnan omaisuuteen. Huomioitavaa kuitenkin on, että kaikki yli 10.000 euroa maksavat hankinnat eivät ole investointeja, vaan esimerkiksi omaisuutta ylläpitävät korjausmenot ovat käyttömenoja. Jos investointihanke toteutetaan useamman vuoden aikana, tulee se jakaa suunnitelmavuosille.

Investointitoiminnan tuloarviona talousarviossa esitetään arvioidut valtion ja mahdollisten muiden yhteisöjen rahoitusosuudet investointeihin. Investointiohjelman pohjana käytetään valtuuston viimeksi hyväksymää investointiohjelmaa. Investointien vaikutukset käyttötalouteen tulee esittää talousarviossa.

3.3. Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelmassa henkilöstöä tarkastellaan osana toiminnan ja talouden suunnittelua. Tarkoituksena on ottaa huomioon sellaiset toiminnassa tapahtuvat muutokset, jotka ovat ennakoitavissa ja joilla on vaikutusta henkilöstön rakenteeseen, määrään tai ammatilliseen osaamiseen.

Vuoden 2026 talousarvioesityksiin sisällytetään henkilöstösuunnitelmat (taulukko), jotka kootaan yhteenvedoksi talousarvion kokoamisen yhteydessä. Kunnanvaltuusto hyväksyy talousarvion yhteydessä henkilöstösuunnitelmassa esitetyn mukaiset virkojen ja toimien perustamiset. Henkilöstösuunnitelma tehdään myös talousarviovuosille.

3.4. Määrärahojen laskentaperusteet

Talousarvion lähtökohdat:

- Hallintokuntien talousarvioesitysten tulee sisältää myös toimialueensa maksojen ja taksojen tarkistukset vuoden 2026 alusta lähtien, mikäli toiminnan luonteen vuoksi maksuja ei tarkasteta muulloin vuoden aikana.

- Määrärahaesitykset laaditaan siten, että ne eivät sisällä arvonlisäveroa (alv).

Sosiaalivakuutusmaksut:

Vuoden 2026 kuntatyönantajan henkilöstön sivukuluprosentit eivät ole vielä vahvistettuja, mutta voimme tarkastella vuoden 2025 lukuja, jotka antavat hyvän viitteen tulevasta. Vuonna 2025 kuntatyönantajan maksamat sosiaalivakuutusmaksut olivat seuraavat:

- **Työeläkemaksu:** Keskimäärin 16,84 % palkoista
- **Sairausvakuutusmaksu:** 1,87 %
- **Työttömyysvakuutusmaksu:** Keskimäärin 0,74 % palkkasummarajaan asti (2 455 500 euroa) ja 0,8 % sen ylittävältä osalta
- **Tapaturmavakuutusmaksu:** Keskimäärin 0,54 %
- **Ryhmähenkivakuutusmaksu:** Keskimäärin 0,06 %

yhteensä 20,05%

Nämä prosentit voivat hieman muuttua vuodelle 2026, ja tarkat luvut vahvistetaan yleensä loka-marraskuussa 2025

Henkilöstösivukulut valmistellaan alustavasti vuoden 2025 sivukuluprosenteilla. Vuoden 2026 sivukuluprosenteista ei ole vielä saatu arvioita. Kuntaliitto arvioi, että Kuntatyönantajan sosiaaliturvamaksut nousevat hieman vuonna 2026.

Eläkemenoperusteiset maksut huomioidaan vähintään kuluvan vuoden summilla niiden laskutuksen ja jaotuksen tapahtuessa jälkikäteen. Sosiaalivakuutusmaksuprosenttien tarkentuessa ne syötetään ja korjataan keskitetysti. Palkkamäärärahojen ja luottamushenkilöiden palkkioiden laskennassa avustavia tietoja saa palkanlaskennan lisäksi hallinto- ja HR-asiantuntijalta.

Ilman virka- ja työehtosopimuksen vaatimaa koulutusta palkatuille sijaisille lasketaan palkanalennus KVTES:n tai OVTES:n mukaisesti.

Aikataulu

Elokuu

- **11.8.2025** kunnanhallitus antaa toimialoille talousarvion laadintaohjeet.
- Toimialat aloittavat **oman talousarviovalmistelunsa** laadintaohjeiden mukaisesti.
- Johtoryhmän talousarvio- ja investointiosan käsittely 13.8.2025
- Strategia- ja taloustyöryhmän kokous viikolla 34 tai 35.
- Esihenkilöinfo 27.8.2025
- Lautakuntien talousarviokäsittelyt. Talousarvio laaditaan hajautetusti toimialoilla hyödyntäen Accuna ohjelmaa.
- Tekninen toimi ja ruoka- ja siivouspalvelut (tilapalvelu) ilmoittavat 12.9.2025 mennessä muille hallintokunnille talousarvioihin varattavat määrärahat kiinteistökorjauksia, sisäisiä vuokria ym. varten.
- Kunnanvaltuuston talousarvion iltakoulu, tarvittaessa.

Lokakuu:

- Lautakuntien ehdotukset käyttötalous- ja investointiosaksi tehtäväalueittain vuoden 2026 talousarvioksi ja vuosien 2026 - 2028 taloussuunnitelmaksi toimitetaan konsernipalveluihin **10.10.2025** mennessä.
- Talousarviokirjan kokoaminen

Marras-joulukuu:

- Kunnanhallituksen talousarviokäsittely **10.11.2025 klo 10.00** alkavassa kokouksessa.
- Kunnanhallituksen käsittelyn jälkeiset mahdolliset korjaukset ja tarkennukset talousarvioraamiin ja suunnitelmaan.
- Kunnanvaltuusto päättää vuoden 2026 talousarviosta ja vuosien 2026 – 2028 taloussuunnitelmasta **8.12.2025**.